اقصر الطرق و تعلق حق به عین

این مسأله اختیار مالک بود. مسأله دیگر در مؤلفه‌های اقصر الطرق، مسأله تعلق به عین بود. یعنی ورای اینکه ذمم عقلاء مشغول بشود، عین، متعلق حق می‌شود. چرا؟ به‌خاطر اقصر الطرق؛ به‌خاطر اینکه وقتی می‌خواستیم حق مالک را استیفاء کنیم، اقصر الطرق و ایمن‌ترین راه -و به تعبیر آقا اصلح و احکم- این است که ضمان به عین تعلق بگیرد. عین خیلی راحت‌تر گرو قرار می‌گیرد و حق مالک به وسیله آن استیفاء می‌شود، تا اینکه به ذمه باشد. ذمه می‌رود تا حالا به او برسیم، اما وقتی الرهانه هست، عین را می‌فروشد. وقتی حق الجنایه است و به رقبه تعلق می‌گیرد، عبد برای مالک می‌شود. ای وقتی خمس به عین تعلق می‌گیرد، عین موجود است. می‌گوید پول ندارم بدهم، می‌گویی خب مستحقین خمس در یک پنجم آن با تو شریک هستند. این خیلی روشن است. این تعلق حق به عین بود.

نکته بعدی که به آن رسیدیم، تعلق حق به عین رقبه است، نه به عین مملوکه مطلق. در حق الرهانه، در حق الخمس، در حق الزکات، تعلق حق به عین مملوکه مطلق بود. اما تعلق حق به رقبه، یک نوع خاصی از تعلق حق بود که عبد می‌زانش بود. حالا به ابتدای بحث امروز رسیدیم.

شاگرد۱: رقبه، یعنی همان بحث مختص به عبدی و اماء؟

استاد: بله، «فَكُّ رَقَبَةٍ»[1]؛ رقبه، اصطلاح قدیمی، تفسیری، فقهی، شرعی و عرفی است. چون بحث ما به آن مربوط است، من بحث را به آنجا کشاندم. این روالی بود که ما جلو رفتیم. مباحثه امروز ما از اینجا آغاز می‌شود.

این مسیری که برای مؤلفه‌های اقصر الطرق گفتم و این مسائل فقهی‌ای که حاضر کردیم، اینها در نظر جلیل، مطالب فقهی روشنی است. اگر هم بخواهیم اینها را تلفیق کنیم و به هم مربوط کنیم، فعلاً مربوط کردن آنها با دید نقادی و سوء ظن است. همین جوری جلو نرویم. نظر جلیل استحسانی به همه اینها داریم. خب سؤالی که آقا مطرح کردند، این است که باید به همه مؤلفه‌ها نظر دقیق هم داشته باشیم. نظر دقیق یعنی باید ضابطه ارائه بدهیم. اقصر الطرق، ضابطه می‌خواهد. تعلق حق به عین، ضابطه می‌خواهد که کجا چنین است. در فقه، مواردی است که ذکر شده و وقتی بحث گسترده شد، هر کجا دلمان خواست و عشقمان کشید بگوییم به عین تعلق می‌گیرد؟! معنا ندارد. ای بگوییم استیفاء حق لازم است، در حالی که خیلی از جاها هدر است. ما باید ضابطه ارائه بدهیم که کجا استیفاء حق منجز است؟ ضابطه اقصر الطرق چیست؟ ضابطه اینکه کجا تعلق حق به عین است، چیست؟ تعلق حق به رقبه، می‌زان می‌خواهد. این هم نظر دقیق به اینها است. بعد از این مرحله، مرحله سوم است که پایان کار است و آن پیدا کردن مستندات دقیق و قابل استناد در محافل فقهی است برای مستند کردن اینکه این حرف را به شارع نسبت بدهیم؛ این، مرحله سوم است.

بلد ۱۳ [1]

بازبینی #2
ایجاد شده 23 اوت 2025 15:31:23 توسط ... .
به روزرسانی شده 2 اکتبر 2025 12:35:32 توسط ... .